

WODIANER-NEMESSURI ZOLTÁN

Európától Európáig

TÉNYEKRŐL MÁSKÉPP

Core Vidal amerikai író formabontó regénye, a *Teremtés* megkísérli, hogy a perzsa–görög háborúk okait perzsa szemszögből közelítse meg. A könyv ismert tények alapján zavarba ejtően cáfolja a heroikus európai értelmezést, miszerint a szalamiszi, plataiai, marathóni stb. győzelem összgörög teljesítmény. Nemcsak a méd–perzsa birodalomhoz közel eső kisázsai ión görög városállamok (tűranniszok), de a Peleponnészosz, Attika, Thrákia, Thesszália demokráciái, a spártai katonaállam királyai, sőt Athén vezetői is gyakran politizálnak perzsa érdekek szerint; mai kifejezéssel élve „kollaborálnak”. A történészek elfogult és az eseményeket megszépítő források nyomán a szabad görög (nyugati) szellem és a keleti despotizmus összecsapásáról értekeznek, holott a küzdelmet legtöbbször meglepően kisszerű érdekek mozgatják. Kúrosz, Dareiosz, Xerxész, Artaxerxész szuzai, perszopoliszi és ekbatanai udvara hemzseg azoktól a görög hadvezérektől és politikusoktól, akik a perzsa nagykirályt saját hazájuk elleni hadjáratokra ösztökélik. Mindez ha nem is gyöngíti, de erősen árnyalja a görög dicsőségről és a korabeli társadalomfelfogásról alkotott képünket, végső soron a mai Európa eredetmítoszáét. Ugyanezt állíthatjuk a másik idealizált klasszikusról, a Római Birodalomról, mely kiemelkedő teljesítményei ellenére az önzés és a terjedő dekadencia nyomán szétesik, majd megsemmisül. Lehet miatta okolni – többek közt – a népvándorlást és a rabszolgotartó rendszer elavult, gazdaságtalan szerkezetét, de a lényeg: a görög–római szellem „kódolt” hanyatlása, illetve a valóság egyre gyorsuló semmibevétele évről évre tapasztalható. Nagy Károly képlékeny birodalma, illetve az ún. karolingi reneszánsz már csak felvillanásnak tekinthető, holott Európát még jóideig lendületben tartja a római-hellenisztikus örökség és a zsidó-keresztény eszme beágyazódása.

Mondhatni, óriási szerencse, hogy a politeizmus helyébe az egyistenhit lép – esélyei kezdetben igen rosszak –, mert nélküle semmi sem tartaná össze a (kis)királyságokra széteső Európát. E sorok írója nem hisz a marxista „történelmi szükségszerűségben”, s éppúgy a görög anankéban (végzetben) sem, vagyis abban, hogy sorsunk a párkák fonálainak tarka és örökérvényű szötteése. Abban sem hisz, hogy a francia felvilágosodás, majd a forradalom által oltárra emelt „ész”, a descartes-i gondolkísérlet és azok szerkesztésének következménye: a jakobinus terror új minőséget hoz létre Európában, pontosabban hogy megoldana bármit is – ha csak a köztársaságot követő császárság, a Bourbon-restauráció, újabb császárság, kommün, majd az egymást követő respublikák tekervényes útjaira pillant. Európaiak szervezik újjá a rabszolgaságot ezer évvel annak megszünte után, európai kapitalisták vezetnek be az ókori eredetű manufaktúrális gyermekmunka intézményét, ugyancsak európai tőkés ellen kell harcolni a napi tizenkét órás robot és a vasárnapi (vásár-napi!) foglalkoztatás ellen, végül európaiak robbantanak ki egymást követő két világháborút (a másodikat a békediktátumok elkerülhetetlen következményeként).

Földrésziünk újkori „megmentése” – a valóságot akárhány elmélet és színes történelmi mese hamisítja – két érdekvezérelt eseményen alapul. Az egyik a protestáns üdvtan (az evilági gyarapodás Istennek tetsző) és munkaetika születése-elterjedése – mely a szentek tiszteletének eltörlésével a jobbágyságot és a céhtagokat több mint évi száz ünnepnaptól, azaz pihenőnaptól fosztja meg –, a másik a gyarmatbirodalmak kialakulása. Az előbbi inkább az erkölcsi tisztulásba vetett hitről szól, az utóbbi kevésbé, hisz a nagy felfedezések csöppet sem titkolt célja új kereskedelmi utak megnyitása és a nyersanyagszerzés. A kolonizáció némely országok gazdaságát meredeken fellendíti, és sok évszázados versenyelőnyhöz segíti – például a britekét és a németalföldi hollandokét, kevésbé a franciákét –, míg a portugálokét és a spanyolokét csaknem tönkrejuttatja. Az Ibériai félszigeten a zuhanás a mértéktelenül beáramló aranyak és ezüstnek köszönhető, mely leértékeli az árucserét és a termelőmunkát, s majdhogynem teljesen megszünteti az innovációt. Valami hasonló történik napjaink Európájában és egykori gyarmatán, az USA-ban. A globális kapitalizmus eltávolodóban van az utóbbi ötven év legjelentősebb európai vívmányától, a szociális piacgazdaságtól, mely történelmi léptékben utóljára képes a földrészt lendületbe hozni. Kelet-Közép-Európa, ezen belül Magyarország versenyhátránya ugyan régebbi eredetű, de a tetemes lemaradás három sarkalatos dátuma a trianoni békediktátum, a müncheni szerződés és a második világháborút követő szovjet megszállás. Vagyis a középső kivételével annak a két európai-amerikai döntésnek az időpontja, melyek nyomán az egész térség veszít – nem csak a Kárpát-medence –, s amelyet az utódállamok szétérese (légius határok ide vagy oda) újabb hátrányokkal sújt.

Manapság elsikkad, hogy a magyar termelési volumen és az életszínvonal a háború előtt meghaladja például Ausztriáét, Finnorszáéét, Norvégiaéét annak ellenére, hogy az ország természeti erőforrásai, közlekedése, gyáripára, oktatása és termőterületei nagyobb része elvész. Kevésbé hangsúlyos, hogy a rendszerváltozáskor Kelet-Közép-Európa a Nyugat félgymarmatává süllyed, többek közt az onnan beszüremkedő szélsőséges liberalizmus, a csöppet sem liberális, sokkal inkább hódító hadjáratra emlékeztető piacszerzés, a termelő kapacitások leépítése, a vele járó munkanélküliség és az eladósodás nyomán. Szó sincs a sokat emlegetett „európai szolidaritásról” – de még a kontinens rövid- és középtávú érdekei felismeréséről sem. Talleyrand herceg mondása szerint „a háború a diplomácia folytatása más eszközökkel”, esetünkben pedig a gazdasági behatolás a háború folytatása, ugyancsak más eszközökkel. Nem kérdés, hogy a rendszerváltozás környékén az államszocializmus immár tarthatatlan, és az sem, hogy az iparszerkezet, az árucseré, a (profitmaximalizálásra törekvő tőke szempontjából) észszerű foglalkoztatási viszonyok és a kultúra nemzetköziesítése vagy felszabadítása a Nyugatnak köszönhető. A kérdés az, hogy mindegyre sor kerülhetett volna méltányosabban és előrelátóbban is. Vagy elkerülhetetlen volt a hagyományos európai kisszerűség és kapzsiság? A gyökeres fordulatnak a társadalmat szétziláló következményeiért mennyiben vagyunk hibásak mi magyarok (kelet-közép-európaiak stb.), és mennyiben a Nyugat? Mekkora felelősség terheli a helytartó burzsoáziává dagadó pártállami elitet, liberálisnak mondott társutas értelmiségével együtt – és mekkora a Nyugatot évszázadok óta mintának tekintő, önjelében egyre kevésbé hívó, a kádári tespedésben és paternalizmusban szocializált lakosságot? Kiléptek-e a Mohács, majd a Bocskai-, Thököly- és a Rákóczi-szabadságharc, 1848–49, Trianon, 1956, végül a rendszer-

változás óta magukat örök vesztesnek vélők e csapdahelyzet fogságából? Ha nem, miért nem? Mennyiben tehet a (nyugati import) náciizmus, kommunizmus, a parttalan individualizmus és a fogyasztás istenítése a nyilvánvaló társadalmi züllésről? Jelenleg még valamit elegendő számú magyarnak – és európainak – a nemzeti önállóság értéktöbblete és a saját szellemi-anyagi teljesítménye? Egyáltalán: szükség van-e a felsoroltakra?

Ezek megválaszolására tesz kísérletet az alábbi visszapillantás.

EURÓPAI CSILLAGÓRÁK

Minél sűrűbb egy-egy korszak sötétsége, annál fényesebbek állócsillagai. S minél mozgalmasabbak a századok, annál inkább elfedik az anakronisztikus fordulatokat. Hihetetlennek tűnik, mégis igaz: a humanizmus és a reneszánsz idején leggyakoribb a boszorkányüldözés, akkor élnek virágkorukat a koholt perek és az inkvizíció, vagyis nem a sötét középkorban (csupán emlékeztetőül: az eredetileg papnak szánt Könyves Kálmán király 300 évvel korábban kimondja: „Boszorkányok pedig nincsenek”, ugyanakkor eltörli a kínzást, és törvényt hoz a csaló bűbájosok ellen). A perek kiagyaloí korok legműveltebb fői: ismert tudósok, filozófusok, egyetemi oktatók, jogászok és teológusok, vagyis Európa szellemi elitje. Annak tartják magukat, és annak is nevezik őket, holott mai kifejezéssel élve sokkal inkább „megmondóembereknek” tekinthetők. Óriási népszerűségnek örvendenek, akár az ókori görög demagógok vagy napjaink médiaértelmiségije. Kepler, Galilei, Kopernikusz, Roger Bacon, a máglyán elégetett Giordano Bruno jóval kevésbé ismertek, mint mondjuk Machiavelli vagy Heinrich Istitoris dominikánus szerzetes, aki *Malleus Maleficarum* címmel 1487-ben megírja a boszorkányégetés kiskátéját. Kolumbusz, Amerigo Vespucci, Vasco da Gama, James Cook tekintélye meg sem közelíti a párizsi Sorbonne némely vaskalapos tanáráét, nem beszélve a fanatikus hitszónok Savonaroláról, az inkvizíció atyjáról, Torquemada bíboroséről vagy a katonából a jezsuita rend generálisává lett Inigo Lopez de Loyoláról. Spanyolország hajós felfedezéseivel csaknem egyidőben irtja és űzi ki legszorgosabb kereskedő- és iparosrétegét, a mórokat és a marránusokat (áttért zsidókat).

Michelangelo Dávid szobráról kevesen tudják, hogy carrarai márvány anyagát saját pénzből vásárolta, és hónapokon át a szabadban aludt, hogy a feluszított csőcselék kalapáccsal szét ne verje. A história a szinte kivételesnek tekinthető s legkevésbé önzetlen pápai mecénatúrát emlegeti, holott csöppet sem a művészetet, hanem a híveitől távolodó Egyház dicsőségét szolgálja. A kor időtálló alkotásai valóságos vérőceánok kiemelkedő szirtjei.

Quincey Wright amerikai történész „A study of war” című tanulmányában számba veszi a közép- és újkori Európa szinte összes, ezer áldozatnál többet követelő háborús összecsapását. Mivel írása 1941-ben lát napvilágot, korántsem tekinthető teljesnek. Idéz Thomas Jefferson James Moore amerikai elnöknek 1823-ban írott leveléből: (az európaiak) „az örökös háború nemzetei”. A háborús csúcstartó a felvilágosodás szülőházája, Franciaország, körülbelül 1136 csatával, többnyire támadóként. A második helyezett Ausztria, a harmadik Poroszország, majd Spanyolország és Anglia. A franciák 1000 óta csak a spanyolokkal harmincöt háborúba keverednek, miközben a határ ma ugyanott húzódik, ahol ezer éve volt. Smith szerint a XV–XX. század közt Európára egyetlen rö-

vid, mindössze kilencéves békekorszak köszönt, amikor a nemzetek nem viselnek hadat. Legpusztítóbbnak a második világháborút tekintjük, holott mérvadó becslések szerint a 30 éves háború embervesztése az európai lakosság egyharmada.

Számszerűen követhetetlen, a felsoroltaknál sokkal összetettebb és gyilkosabb a gyarmatosítás és az Európán belül vívott gazdasági hadviselés. Ugyanakkor alig néhányan figyelnek fel arra, hogy e háborúk nyertesei pár generáció után maguk is vesztesek – ráadásul Európa kárvallottjait is szakadékba rántják –, mivel az élet legfőbb céljává emelt jólét és a parttalan egyéni szabadság hangsúlyozása kontinensünket előregíti, hovatovább elnépteleníti keleten és nyugaton egyaránt. Bevándorlás híján Európa már ma sem termelne (elegendőt), sőt a Kínába, Indiába és a délkelet-ázsiai országokba kihelyezett gyártás nélkül jelenlegi életszínvonalát sem tarthatná meg. Az ipari éllovas Németországban ötmillió török dolgozik, de másod-harmadgenerációs utódaik nemhogy dolgozni, jószerivel beilleszkedni sem akarnak (akárcsak a Franciaországba migrált arabok). A Nyugat ma már a multikulturális modell bukását emlegeti, de érdemben mindössze annyit tesz, hogy felemeli a munkaidőt és a nyugdíjkorhatárt. Az egyik legújabb kutatás kimutatja, hogy a diplomás német nők harminc százaléka nem akar szülni. Nagy-Britanniában még rosszabb a helyzet. Svájcban a lakosság tizenkét százaléka nem svájci eredetű, Svédországban és Angliában az arány hasonló. A hagyományosan családbarát orosz népesség is riasztóan csökken. Magyarország ezt a nyugat-európai tendenciát követi kisebb belső piaccal, elavult export, agrár- és ipari szerkezettel, kevésbé fejlett közlekedéssel, egészségüggyel és oktatással. A térség más országaival együtt folyvást Nyugatra tekint (200 éve veti vigyázó szemét Párizsra), hogy válogatás nélkül megfeleljen előrevívő és zsákutcás tendenciáinak egyaránt. A már-már szolgálai alkalmazkodást a nemzetközi (bulvár)médiacéh és a zöld-baloldali-liberális nézetek felkentjei hazai szószólóikkal közösen szorgalmazzák, beleértve a hanyatló görög-római kor óta ismerős homoerotika népszerűsítését. Európa-szerte gyöngül az ellenállás, hát még a keleti és a déli végeken, ahol a tét nem a (közel)jövő apokalipszise, hanem magányos öregedés és az elszegényedés napról napra. A családbarát adó, mely ösztönzi a gyermekvállalást, szembeállítható a növekvő számú egyedülállók érdekeivel; az abortusz korlátozatlansága a társadalom szükségleteivel, hovatovább annak túlélésével. E folyamatokat nehéz másnak tekinteni, mint háborúnak, amelyet Európa újfent önmaga ellen vív.

Volt egy magyar író: Fekete Gyula, Móricz Zsigmond, Illyés Gyula (újban Csoóri Sándor) óta szinte az egyetlen, a népességfogyás eltökélt ostromozója, akinek legalább a gyermekgondozási segély bevezetése köszönhető. Kutya sem olvassa ma már, holott baljósatai épp napjainkban valósulnak meg. Utca, de még egy sikátor sincs elnevezve róla, miközben épp az oda vezető utat igyekezett eltorlaszolni.

Földrészünk szoborral megtisztelt jeleseinak óriási többsége nem művész, nem tudós, nem közéleti kiválóság, hanem hadvezér vagy jelentéktelen uralkodó. Amióta a keves érdemes közt Mária Terézia királynő pozsonyi emlékművét a szlovákok ledöntötték, és darabokra csákányozták, alakja a Kárpát-medencében sehol sem látható, jóllehet ő dolgoztatta ki a korszak legjelentősebb tanügyi reformját, a Ratio Educationist és a jobbágyterheket szabályozó úrbéri rendeletet, ő teremtette meg a magyar tisztiorvosi szolgálatot és a pest-budai közvilágítást, neki köszönhető a szorgalmas svábság betelepítése kivérzett tájainkra, a magyar (nemesi) alkotmány megerősítése, a barokk kastélyépítéset és sok más.

Legújabbban sportolók díszelnek a köztereken. Velük nincs gond, hiszen olimpiai bajnokaiknak szobrot állítottak az ókori görögök is, csakhogy ők filozófusaikat, drámaíróikat és államférfiaikat is márványba faragták, míg az újkori Európában hasonló emlékek állítására csak a XVIII–XIX. századtól kezdődően került sor. Érdemes megnézni, hogy a Westminster apátságban, a párizsi Invalidusok templomában, a prágai Hradszinban, a krakkói Wawelben vagy a budavári Mátyás templomban kik nyugszanak, illetve miért kapnak dízsírhelyet? Nem állócsillagok, hanem gyorsan kihunyó üstökösök: arisztokraták, katonák, egy nemzedék után elfeledett nevű főpapok. Ha ez mércének minősül, akkor a történelmi távlat nem mérőföldes, legfeljebb araszos, csigalassú haladással. Földrésziünk erős és gazdag államainak társadalomfejlődési üteme a természettudományokét és a technológiáét meg sem közelíti, sőt modern körülmények közt újratermeli a rég meghaladottnak vélt dilemmát. Súlyos ellentmondásokkal terhelt az Európai Unió is, mely a római császárkor óta a kontinentális összetartás első kísérletének tekinthető.

Nagyembereink egyike Bonaparte Napóleon. A korzikai tüzérhadnagy, tábornok, majd császár életrajzaiban – irtózatossá váló, kérészetű hódításai mellett – alig valami olvasható a Code Napoléonról, egyetlen időtálló művéről. A magyar reformkor költői a „forradalmáért” és hadvezéréért, nem a jogalkotóért lelkesednek. Egyiptomi hadjáratának beszámolóiban hangsúlyos, hogyan téveszti meg a brit flottát, míg szinte elsikkad annak kizárólagos hozadéka: a képírás megfejtése (Champollion).

Az európai galaxist szemlélve a csillagállás Keleten és Nyugaton egyvalamiben fölöttébb hasonlít egymásra: az aránytévesztésben. Mi több: napi politikai célok szerint a közönséges hamisításban. Jellemző hazai példa Ady Endre és gr. Tisza István miniszterelnök szembeállításának ellenére, hogy köztudomású: Ady gyűlölte Tiszát, nem fordítva, vagyis a harag csöppet sem kölcsönös. Az egyikben a költősenit tiszteljük, a másikban az államférfiút. A két Széchenyinek művelődés, ipar- és közlekedésszervező műve maradandó, Kossuthnak pedig a nemzeti önállóságért vívott harca. Az évszázadok óta tudatosan gerjesztett európai, ezen belül a magyar megosztottság számtalan hasonló kortárs példával torzíja az önismertet. Napjainkban ugyanúgy európai jelenség a nemrég bukott, azóta is folyamatosan ágáló magyar miniszterelnök, az egykori balos anarchista, ma zöld strasbourg-i frakcióvezető és az élete derekáig ortodox marxista, mostanság liberális filozófus asszony. (Miközben a mindvégig következetes, világhírű zsidó-keresztény szellemiségű bölcslőről, Molnár Tamásról magyar szakmai körök tudomást sem hajlandók venni.)

Összegző hasonlattal élve: ne menjen csillagásznak az, aki egy bolygó takarásában nem óhajtja a másik pályáját meglátni, vagy a kettőt erőnek erejével akarja ütköztetni.

A T O T Á L I S E U R Ó P A

A marxizmusnak a XX. századra gyakorolt hatásában kétféleképp is alapvető szerepet játszott Erich von Ludendorff tábornagy, az első világháborús német nagyvezérkar főnöke. Egyrészt azzal, hogy hazaküldte Vlagyimir Iljics Uljanovot (Lenint), és több száz millió birodalmi márkával támogatta az orosz kormány megdöntését, másrészt azzal, hogy a történelem során elsőként rendelte az ipart és az agráriumot az államhatalom alá. Létrehozta a totálisan ellenőrzött hadigazdaságot, amely csakhamar a Szovjetunió és az elképzelt kommunizmus alapjává vált az élet minden területén (s ami a marxizmus csődjét végleg bebizonyította). Nagyjából ezt a módszert vette át a náci harmadik biro-

dalom, előbb az ateista szellemű bolsevik típusú osztályideológia, majd a XIX. századi francia Gobineau gróf által összefércelt fajelmélet szerint. Látnunk kell, hogy a nácizmus és a kommunizmus mindössze annyiban más, hogy míg az előbbi áldozatai meghatározott csoportok, az utóbbi bárkit, a sajátjait is feláldozza. Hitler tettestársai, Göring, Goebbels, Gestapo–Müller stb. nem sokban különböznek Lenin és Sztálin alvezéreitől. A magyarországi vörösterror népbiztosa, Lukács György az ún. nagy októberi forradalmat „metafizikai fordulatként” jellemezte. E tekintetben a mesterének valott Hegelre hajaz, aki nem átalotta Napóleont „a világszellem megtestesülésének” nevezni.

Nos, a napóleoni világszellem a legalább négyezer éve létező európai civilizációból mindössze tizenötöt tölt ki, a marxista–leninista szovjet proletárállam hetvenet, az Alfred Rosenberg-féle fajelméletre és gyakorlatra épülő náci harmadik birodalom tizenkettőt, az ezeresztendő Magyar Királyságot követő Rákosi-diktatúra ötöt (további hároméves, ’56-ig terjedő vonaglással), végül Kádár János pártállama külső segítséggel harminchárom évet bír ki. Ennyi a hegeli világszellem, a fajvédő nemzetiszocializmus és a Marx-féle osztály nélküli társadalom szavatossága. Az utóbbi a délkelet-ázsiai kommunista rezsim kialakulására és tartósságára nézve hasonló, az egyetlen Észak-Korea kivételével (Kína és Vietnam ugyan központilag irányítottak, mégis vegyes gazdaságúak). Az amerikai földrészen még létezik a diktatórikus Kuba, de napjai szemlátomást a végükhez közelednek. Ha a sokat emlegetett európai szellemiséget más földrészek lakóinak emlegetjük, ne csodálkozzunk, ha ők az említett gyilkos elképzeléseket is belefoglalják.

Európa megszabadulni látszik a marxizmustól, de nem annak hagyatékától. Kikért lelkesednek az ún. hatvannyolcasok? Trockijért, Bakunyinéért, Maoért, Marcuséért, Habermasért, Che Guevaráért, két egzisztencialista író-ideológusért: Sartre-ért és Beauvoir-ért, ugyancsak két anarchista bajkeverőért: bizonyos Rudi Dutschkéért és Daniel Cohn-Benditért, valamint egy ultrabalosan filozofáló, fiatal francia orvosért. Az európai művelődéstörténetben ma már csupán jelentéktelen epizodistáknak látszanak – rég nem divat rájuk hivatkozni –, ugyanakkor sokan ma is, Magyarországon is Heller Ágnes tekintik jelentős filozófusnak, nem Hamvas Bélát (aki szakirányú végzettséggel nem rendelkezett egyebár, tehát céhbelinek időtálló életműve ellenére nem tekinthető). A felsoroltakat legnagyobb sajnálatukra Nyugaton nem üldözik, sőt ünneplik, holott antifaszizmusukkal együtt évtizedeken át a totális Európa utóvédjeként ágálnak. Szinte kivételes, hogy a svájci orvos-bölcsező-organista Albert Schweitzer is jelen lehet az európai pantheonban annak ellenére, hogy Afrikában élt és gyógyított.

Sokatmondó, kik kaptak irodalmi Nobel-díjat az utóbbi esztendőkből. Kertész Imre, Elfrieda Jelinek és Herta Müller, a diktatúra és az emberi nyomorúság apologetái vagy inkább sajátos krónikásai. Azok, akik a történetek után fél évszázaddal elmondják, mit nem – de arról szavuk sincs, mit igen. Ők lennének Európa, benne a magyarság fátylavívői? Nem inkább afféle divatjelenségről, netán a fárado-öregedő kontinens szellemi tehetetlenségéről van szó? Még mindig a nácizmus, a bolsevizmus és a deviancia az alapélmény? A földrészen mély gyökereket eresztő militáns iszlám, a nyomasztó munkanélküliség, a céltalan, útját vesztett, dolgozni, tanulni, családot alapítani nem vágyó fiatalok tömege, a leszakadó cigányság, egész társadalmi rétegek és csoportok egymásnak feszülése nem kínál témát az értéktudatos literatúrának?

Luther Mártont méltán tekintik a német irodalmi nyelv megteremtőjének. Arról sosem esik szó, hogy híveit a szószékről buzdítja: imádkozzanak a törökök európai bejöveteleért és

győzelmeiért, mert általuk lehet elpusztítani a gonoszt (mármint a pápát és a katolikus egyházat). Nem teszik, helyette évszázadokig Délkelet-Európát és Magyarországot pusztítják akkora sikerrel, hogy a térség azóta sem tér magához. Luther e tekintetben csupán előfutára V. Károly császárnak, a Habsburg-uralkodók zömének, Metternich hercegnek („Európa az én bécsi palotám kerítéséig tart”) és Bismarck kancellárnak, a német egység megteremtőjének, aki szerint „Európa csupán egy földrajzi fogalom”, legalábbis Kelet- és Kelet-Közép-Európa, melyet a nyugati érdek minden esetben felülír. Így vélekednek a Párizs-környéki békerendszer, a müncheni szerződés, majd a teheráni és a jaltai megállapodás felelősei. Az utóbbi három esetben a földrész két legvéresebb kezű diktátorával, Hitlerrel és Sztálinnal kötnek paktumot. 1956 után barátkoznak Kádár Jánossal, valamint a térség szovjet megszállással összeabroncszott pártállamai összes vezetőjével (egyedül az USA vállalja a többé-kevésbé nyílt konfrontációt). Végül a tömegvilkos szerb Miloseviccsel tárgyalgatnak, míg ámokfutását ugyancsak az USA elégeli meg. Az erkölcsi-gazdasági zsákutcához, tömeges elszegényedéshez, fullasztó államadóssághoz vezető magyar balliberális vezetés, túlhaladott filozófia és kiüresedett, semmitmondó művészet hívei ismert európai politikusok és médiaértelmiségiek, akik harsányságát csak érveik silánysága múlja felül. E jelenség éppolyan immorális és érdekvezérelt, mint korábban bármikor. Így hát szimpla önbecsapás valamiféle képzelt európaiságra hivatkozni, s azt általános emberi mércének tekinteni. Egy ország önerejét, a többit kiegészítő, azokat is gyarapító gazdaságát, kultúráját, műveltségét, önmagába vetett hitét belátható időn belül nem helyettesíti az elvileg határtalan Európa. Tisztelet a kivételeknek, de az öt évszázados lekezelés és kizsákmányolás ma is tart, mely ellen más-képp, mint saját teljesítménnyel nem lehet védekezni.

Egyetlen tényező létezik, melyből a politikusok évezredek után ma is értenek: a kitartó érdekérvényesítés, melyet korábban a hadviselés, ma a gazdaság testesít meg. Európa vezető hatalma, Németország az utóbbinak köszönheti visszanyert pozícióját, és annak a bölcs politikának, mely nem csörgeti a solingeni acélkardot, hanem kapacitásokat vásárol, folyamatosan újít, termel és exportál. A néhai francia elnök, Mitterrand nem is olyan rég jelentette ki: „Annyira szeretem Németországot, hogy kettőt akarok belőle.” A német egység jelentős szovjet és kelet-európai segítséggel megvalósult, ám a csehszlovákok úgy szerették saját országukat, hogy kettészakadtak, a megboldogult Szovjetunió és a délszlávok többfelé, ma pedig Belgium, Spanyolország (baszkok, katalánok) és Nagy-Britannia (skótok) repedezik. Nálunk a törvénybe iktatott kettős állampolgársággal legalább nemzetegyesítésre került és kerül sor, de ne feledjük, 2004-ben hányan elleneztek, hányan negligálták, s hogy az utóbbiak az egységesülő Európából (is) jelentős politikai támogatást kaptak. Úgy tűnik, a Nyugat ma sem érdekelt az erősödő Magyarországból, még kevésbé az összetartó, egyfelé haladó Kelet-Közép- és Dél-Európában, mert veszélyeztetve látja szellemi és gazdasági túlsúlyát. A jelek szerint a háborúskodó Európától a totális, majd a hegemon Nyugat-Európáig jutunk, melyet önmagán kívül ma senki és semmi nem veszélyeztet.

MEGALKUVÁSOK EURÓPÁJA

Dante szerint a létező legnagyobb bűn az árulás. Az egyes ember életében tán vannak súlyosabbak, de egész népekre, sőt egy földrészre nézve a költőnek alighanem igaza van: az árulás és a megalkuvás korszakosan tíz és százmilliók életét teszi tönkre (Vörösmarty szavaival: „Hol a temetkezés fölött / Egy ország vérben áll. / S a sírt, hol nem-

zet süllyed el, / Népek veszik körül...”). Alkotó értelmiségiek ismerik fel a megalkuvás következményeit, s ugyancsak értelmiségiek követik el – sorozatosan.

A földrész keleti felét sújtó ellenséges közöny első dátuma, 1241 éppen magyar vonatkozású. IV. Béla király hiába könyörög Európa keresztény uralkodóinak, cserbenhagyja unokafivére, II. Frigyes is, végül a tatárok ellen mindössze húsz (!) nyugati templomos lovag száll harcba. A cserbenhagyás hosszan folytatódik a török háborúk során, kevés kivétellel, melyekért mi is felelősek vagyunk (lásd: Buda első ostromkísérletének résztvevői közt az osztrák–német birodalmi seregekhez képest elenyésző számú magyart). Kelet-Közép-Európa ütköző zóna jellegéről tanúskodik Lengyelország 1772-ben Katalin cárnő, Mária-Terézia királynő és Nagy Frigyes által végrehajtott felosztása, majd annak megismétlése Hitler és Sztálin között, végül a térség szovjet érdekszférává süllyesztése.

Legkivált a XIX. és a XX. század bővelkedik megalkuvásokban – politikaiakban és szellemiekben egyaránt –, de jut belőlük napjainkra is. Százhatvan év után még mindig érvényes a néhai brit miniszterelnök, Benjamin Disraeli szállóigéje: „Angliának nem örök barátai, hanem örök érdekei vannak.” A haszonlesés nem túl régi példája: a britek az Észak-amerikai polgárháborúban fegyverrel és pénzzel a rabszolgatartó déli konföderáltakat támogatták, holott ők maguk a rabszolgaságot jóval korábban eltörölték (az északi Uniót a cári Oroszország segítette). Ez persze érvényes más nemzetek esetében is. De ha így van, miként beszélhetünk Európáról mint önálló történelmi entitásról?

A kontinentális árulás legmarkánsabb időszaka a második világháborút megelőző másfél évtized. A Nyugat vagyonos osztályai szinte semmi kivétnivalót nem találnak a németek hadüzenet nélküli háborúiban és a nyílt fajüldözésben, mert azt képzelik: a náciizmus elkerüli őket, ugyanakkor valamiképp a tőke oldalán áll. S ez nemcsak a totális rendszerekkel párhuzamosan megmutatózkó erkölcsi züllésre vall, hanem a jól ismert európai önzésre és rövidlátásra is. Természetesen nem egyedül a jómódúak fogják be orrukat és szemüket. A francia baloldal akkoriban épp sztrájkokkal és pár centime-s órabéremelésekkel foglalja el magát, mi több: Sztálin tömeggyilkos rendszerében látja a kiutat. A „haladókat” még Csehszlovákia bekebelezése és a Molotov–Ribbentrop-paktum sem képes igazán elgondolkodtatni. Ez ismétlődik – még harsányabban – a második világháború után, a győztes Szovjetunió propagálásával és a Marshall-segély révén Nyugat-Európát talpraállító USA nem szűnő pocskondiázásával. Nyugat-Európa legismertebb értelmiségije a KGB által busásan támogatott, a Szovjetunióba utaztatott írók, költők, vezető újságírók (Orwell, Koestler, Russel kivételek). A meghaladott totalitárius eszmék újrafényezése az ún. „hatvannyolcasokkal” folytatódik, majd – mostanság zöld-liberális mezben – tovább gerjeszti a társadalmat, és erjeszti saját magát.

Az ókori demagóg és a fanatikus középkori pap, teológus, jogász stb. kortárs megfelelője a posztmodern filozófus, a deviáns „művész” és a médiaértelmiségi, míg a rablóbaró modern szinonimája a virtuális „befektető”. Értéket egyik sem hozott és hoz létre, ám a közjavakból aránytalanul részesedni kíván. Megdöbbenő, hogy jórészt ugyanazok, illetve örököseik mozzgatják a szálakat hatszáz vagy hatvan éve, mintha időközben a gyarmatbirodalmak szétesésén, a kétpólusú világ megszűnésén, Kína felemelkedésén és a technológiai fejlődésen kívül mi sem történt volna. A felsoroltak nem csekély változások. Az is kétségtelen, hogy az Európai Unió létrejötté és bővülése észszerű felismerésekből fakad, melynek jelentős történelmi hozadéka az évezredes német–francia szembenállás megszűnése. Ugyanakkor a korábbi rivalizálást váltó együttműködés valami sajátosan újszerű hegemoniát körvonalaz.

Mit sugall a történelmi tapasztalat nyomán ez a konstelláció a kelet-közép-európai népeknek, elsősorban a Kárpát-medencének? Mindenekelőtt a német-franciához hasonló szövetségést. Magyar szempontból nemcsak az észak felé tájékozódást szorgalmazza (visegrádi államok), hanem a keletit és nem utolsósorban a délit. Ne feledjük: létezett egy Európában páratlan 800 éves együttélés két nemzet, a horvát és a magyar, tágabb értelemben a magyar és a szlovén között. A Nyugat-Balkán hazai szakértői (Arday Lajos, Hornyik Miklós, Juhász György, Mák Ferenc és mások) nem véletlenül ösztönzik évtizedek óta a közös múltból és a geopolitikai adottságokból fakadó szoros együttműködést gazdasági és kulturális téren egyaránt (az utóbbi megágyazna a gyümölcsöző diplomáciai, kereskedelmi, közlekedési, energetikai stb. kapcsolatoknak).

Amikor a rendszerváltozás elsikkadt vagy hamukba holt törekvéseiről esik szó, felmerül a magyar politikai osztály, sőt a nép felelőssége (ami vitathatatlan), ugyanakkor szemérmes hallgatás övezi a környező népek felelősségét. Egy a régmúlt felismeréseiből fakadó magyar kezdeményezés: a visegrádi együttműködés pár hónap alatt a Nyugat kegyeiért folytatott különutas versengéssé züllik, nem utolsósorban azért, mert Európa boldogabbik fele ebben az alig csírázó társulásban is ellenfelet lát. Ugyancsak a Nyugat szorgalmazza a kommunista bűnök feledését és olyan alkotmány, illetve alkotmánybíró-ság létrejöttét, mely valamiféle elvont joguralom nevében kollektív amnéziára ítéli a magyarságot. Végső soron ez teszi lehetővé az ország kirablását és két évtizedes fosztogatását. A politikai feltételeket az átmentett, helytartó burzsoáziává szavazott pártállami elit, illetve annak örökösei biztosítják számottevő nyugati segédlettel. Az utóbbi fél esztendő jól mutatja, hogy az európai baloldal – olykor a jobbközép is – milyen sajátosan értelmezi egy kelet-közép-európai országban a demokráciát. Népuralom, ha a hatalmat az ő elvarátaik gyakorolják, és az üzletmenet zavartalan – diktatúra, ha a társadalompolitikában és a gazdaságban (mi több: az abszolút magyar belügy alkotmányozásban) a nemzeti céloknak akárcsak a minimumával kerül szembe. A hagyományos érdekelletéket megjelenítő európai küzdelem tehát egyszerre három fronton zajlik: a világpolitikai színtéren, közvetlen szomszédságunkban és itthon.

Az elmúlt húsz esztendő tapasztalatai alapján nem túlzás kijelenteni: Magyarország sajátos eszközökkel ismét szabadságharcot folytat befelé-kifelé egyaránt. Pontosabban: tán most jutott el a rendszerváltozás azon szakaszába, és most rendelkezik olyan politikai osztállyal, értéktudatos értelmiséggel, sajtóval, iskolákkal és összetartó, nemzetköz-pontú közösségekkel, amelyek végre lehetővé teszik (tehetik) a harc békés megvívását.

Mi szükséges a sikerhez? A szomszéd népekre tekintő, de önállóan értékteremtő, munkalapú magyar gazdaság, mezőgazdaság, kultúra és művelődés, továbbá türelmes, a lehetőségekkel okosan sáfárkodó, ugyancsak önálló térségi magyar külpolitika. Vagyis egy olyan nagy ívű koncepció, melyet utoljára az Andrássy–Deák-féle kiegyezés és annak folytatása, a politikai nemzet (ma politikai nemzetek) eszméje volt képes kimunkálni, és amely a mai európai realitások messzemenő figyelembevételével, ha (eleinte) nyugati barátokat nem is szerez, de ellenségeket sem gyárt.

Ám Európa „megmondóemberei” ellenállása elkerülhetetlen. Hiszen az állításokkal szemben ideológiai alapjuk és kenyérkereső foglalkozásuk a tagadás. Ha épp nincs miért lázadniuk, a lázadás ürügyeit maguk teremtik meg. A törve-zúzva romboló '68-as párizsi diáktüntetések vezetőiről az embernek óhatatlanul az 1933-as könyvégetés jut eszébe, mely – a közhiedelemmel ellentétben – nem a náci párt műve, hanem német egyetemistáké és

oktatóiké. A XX. század másik rémtette, a kommunizmus születésénél is „független” nyugati értelmiségiek bábáskodnak, majd ők propagálják csaknem a bukásig. Ugyanakkor az eszméből kiábrándultak száma is temérdek – természetesen anélkül, hogy legalább egy halk „sajnálom” elhangzana. A balos értelmiség mindentudói a szellemi javakat kisajátítva és már-már monopolisztikusan (félre)értelmezve éppolyan burzsoák, mint a tőketulajdonosok, miközben az összes politikai, irodalmi és egyéb fórumokon antifasizmusukat és antikapitalizmusukat lobogtatják. Ha kell, szemet hunynak a nyilvánvaló társadalmi igazságtalanságok fölött, mi több: eltökélten tagadják, más esetben pedig aránytalanul fölnagyítják, kivált Magyarországon, ahol a szellemi-erkölcsi immunrendszer és a gazdaság gyöngítése ilyen-olyan mezben immár hatvan esztendeje tart.

Bár a legtöbb népboldogító, gyilkos eszmék kiagyalója, védelmezője és (hatásos) propagandistája nyugat-európai értelmiségi, ott mégiscsak jelent valamit a történelmi tanulság. De megintcsak nyugat-európaiak az anarchista újbaldal és a valóságtól messze távolodó zöld-liberális „szabadságharcosok” vezéralakjai. Mondhatnánk, legyenek részei a politikai folklórnak – ha időről időre nem lehetetlenítenék el a méltányos párbeszédet és a valódi európai együttműködést. Ugyanakkor a magyar baloldal és liberális segédcapatai (olykor ennek fordítottjai) jóval messzebb mennek. Európa-szerte egyedülállóan az államtalanítás, a spekulatív tőke és a tényleges mondanivalót, a katarzist és a pozitív iránymutatást nagy ívben kerülő művészet hívei. Alig létező állam, virulens állami újraelosztás: nagyjából ebben összegezhető a balliberális magyar entellektüel és az önmegvalósító művész archetípusa. E jelenség legújabb példája az ismert rendező, kinek nemrég bemutatott filmje minden eladott mozijegyéhez az állam közel kettőszázötvenezer (!) forinttal járult hozzá, s aki szerint Magyarországon a demokrácia megszűnőben van. (Feltehetően azért, mert a torkig eladósított közösség hasonló összegű támogatást a legmagasabb színvonalú elvont művészet és a belterjes, fesztiválról fesztiválra vándorló zsűri kedvéért sem nyújthat).

Ez a legkevesebb, ami a pályázatok (nem az alkotás!) kritikájaként elmondható. Csakhogy vannak a fentieknél sokkal súlyosabb jelenségek, mindenekelőtt a közoktatás kivéreztetése és kényszerpályára terelése egy sor átgondolatlan, az aktuális nyugat-európai trendeket majmoló intézkedés nyomán. Holott valami nagyon nem lehet rendben arrafelé, ha csak egyetlen területet: az orvosképzést vizsgáljuk. A medicina Európa-szerte legrégebb és leghíresebb egyetemei (Bologna, Montpellier, Heidelberg) ellenére egyszerűen nincs elég orvos. Mi a megoldás? Fokozott szakemberképzés és a pálya (még) vonzóbbá tétele? Dehogy. Olcsóbb és kényelmesebb kelet-közép-európaiakat, főképp magyarokat vásárolni és családostul honosítani. Hasonló a helyzet a számítógép-programozókkal, akiket már az USA is Indiában keresgél. Ebből a szempontból is érdemes vizsgálni a súlyosan erkölcsromboló munkanélküliséget, nem csak a bevándorlók tömegei kapcsán.

A népiirtással fajúló délszláv harcok óta legalább fegyveres küzdelem nem folyik a földrészen. Igaz, a második világháború óta eltelt ötven békeév következménye: az önzés és az erkölcsi elkényelmesedés a Balkánon néhány százezer, Srebrenicában nyolcezer halottal és rég nem tapasztalt európai népvándorlással jár. Ugyanakkor örökös megmondóembereink hallgatnak vagy a kezüket tördelik, és szokás szerint az USA-t lesik. Addig is a térségbe küldött tizennégyezer fős európai békefenntartó társulat inkább a háborút tartja fenn. Az európai politikusok tárgyalgatnak, a szerbek (albánok, boszniai muszlimok stb.) öldökölnek hosszú éveken át. A kontinensen kívüli háborús részvételek (legújabbban a líbiai) egyetlen hozadéka a bevándorlás újabb hulláma. Mindez egyfelől az európai stratégia hiányára és jövőképünk

zavarosságára utal, másfelől arra, hogy a földrész az egykori római beltenger Mediterráneummal nem tud mit kezdeni. Kivételes szerencse, hogy Magyarországnak nincs számottevő hadi potenciálja, így legalább ezt a háborút elkerülheti (akárcsak a jóval erősebb Bundeswehrrel rendelkező Németország). Az afganisztáni és más katonai műveletekből NATO-tagként kimaradni nem lehet, de ami ennél jóval nagyobb baj: nem kímélnek minket, sőt fokozottan sújtanak az USA-ban és Nyugat-Európában gerjesztett válságok, beleértve a termelőmunka leértékelődését, a népességfogyást és az erkölcsi züllést. Vagyis mindazt, amiről magunk is jócskán tehetünk.

A VALÓSÁG MAGYAR MÓDRA

A magyar és európai közbeszédet jó ideje uralja a tavalyi „alkotmányos forradalom” kifejezés, s annak egy sor következménye. Sokak, főképp a nyugat-európai médiaértelmisség számára döbbenetes meglepetés, holott nem több s nem kevesebb, mint a szervezet immunrendszerének szükségszerű föltámadása, illetve a korábbi elszegényítő, eladósító, demoralizáló kormányzatokra adott válaszok összessége (beleértve két régi párt eltűnését és két új, ellentétes előjelű formáció parlamentbe jutását). Magyarországon lassacskán értelmét veszti az európai politikai szótárban jó száz éve meghonosodott „váltópárt” kifejezés, mivel a balliberális oldal zsugorodik, legalábbis stagnál. Érvkészlete kiüresedett, hitelessége elfogyott, mozgósító ereje megszűnt.

Kérdés, hogy a rendszerváltozás kezdetei óta volt-e a balfélnek valóban tömeges szellemi támogatottsága Magyarországon? Lehetséges, hogy e tekintetben inkább a régi beidegződés és az ígéretéssel-osztogatással szerzett szavazatok érzéki csalódásával állunk szemben? (Többek közt erre utal a 2004. december ötödikei voksok vegyes eredménye – akkor még.)

A magyar baloldal, illetve az újsütetű liberálisokkal kiegészült képződménye ideológiai értelemben jó hatvan éven át hegemonnak látszott. Megvolt hozzá még a Rákosi-időkből és azután is nyugat-európai értelmiségi segítsége – a sokat emlegetett lenini „hasznos idioták” –, mely korszerűbb jelmezben a rendszerváltozás környékén és attól kezdve viharosan erősödött. A gazdasági támogatás kölcsönök formájában nyilvánult meg, ami végső soron nem más, mint a korábbi hitelek fizetési biztosítója és a térség kézbentartásához szükséges eszköz. És mégis: Magyarország másféle, mint ahogy a nyugati baloldal és egyes konzervatívok (is) gondolják. Mifelénk nem ugyanazt jelenti az eszmék harsánysága és szüntelen sulykolása, mint tényleges beágyazottságuk. Ha nem így volna, nem tör ki az „alkotmányos forradalom”, nem jut be a törvényhozásba egymást követően két szélső radikális párt, végül nem válik köddé milliónyi balliberális szavazó. A kormányerők népszerűsége pedig egy (nehéz) esztendő után nem marad meg nagyjából a korábbi szinten.

Márpedig ott maradt, míg ellenzéke számottevően nem növelte támogatottságát.

A viszonylagos társadalmi békét és a tömeges meghunyászkodást már a Kádár-féle pártállam is a népesség számtalan apróbb-nagyobb alkujának köszönhette. A (lazuló) diktatúra csupán a rendszer egyik biztosítója volt. Az alkutársadalom a szovjet érdekszférában leginkább Magyarországon valósult meg; nemhiába nevezték „gulyáskommunizmusnak” és a „legvidámabb barakknak”. Az MSZ(M)P rendszerváltozás utáni feltámadása és tizenkét esztendőös politikai túlsúlya a korábbi „édes alkuk” és a sorozatos új alkuk következménye. Magyarán: szó sincs baloldali-liberális szellemi fölényről, főleg

nem a sokat hangoztatott „baloldali értékrend” befogadásáról. Bőven volt alkalmunk meggyőződni, mit ért progresszió a balfél. Közel sem ugyanazt, amit az örökös mintaként emlegetett nyugati baloldaliság. Ezzel persze tisztában vannak az ottaniak is, csak hogy a tényeket a pártérdek, vagyis a régi jó egzisztenciális érdek folyvást felülírja.

A „jóléti rendszerváltozás” ígérete a kádári alkuvilág látványos újjászületéséről tanúskodik, akár a „szegénypárti politika” és hasonlók. Ez egészül ki mostanság a náciवेशély fölemlegetésével és a habzón indulatos szabadságféléssel. Holott csupán a hatalmi játszma örökösen ismételtgetett hívószavairól van szó. Ennek is megvannak a maga támogatói alulról fölfelé haladva, de lehetetlen nem észrevenni, hogy a hangadók alig néhány százan (ezren?) vannak, döntő többségük az alkuk haszonélvezője és propagandistája, kiváltásgolt művésze, filozófusa, kurátora, főhivatalnoka, fizetett antirasszistája, emberi jogi harcosa, médiaértelmiséjje, ún. „alkotmányjogásza”, kihízott szakszervezeti vezére, politológusa és így tovább. Nemzetben, önálló magyar teljesítményben, bevált, hagyományos értékekben egyikük sem gondolkodik. Egyszerre kérnek számon „európaiságot” és alkalmazkodást a sajátosan hazai balliberális mércéhez; követelnek államtalanítást és mértéktelen állami újraelosztást, parttalan tanszabadságot és az egyházi oktatás szűkítését, a nyugdíjrendszer és az egészségügy privatizálásakor annak kiterjesztését boldogboldogtalanra, vagyis egymásnak merőben ellentmondó intézkedéseket. Jócskán idő előtti és tömeges rokkantnyugdíjazás, iskolalátogatás nélküli szociális támogatás, a közszféra felduzzasztása és sorozatos béremelések, öncélú orgazmusra emlékeztető tíz-húsz-százmillió végkielégítések, alacsony és magas szintű vesztegetés az alkufolyamat egy-egy állomása, melyek majdhogynem csődbe juttatják Magyarországot.

Láss csudát: ennek is megvan a maga nyugat-európai értelmiségi és médiahátszele. Olyannyira, hogy néhány ember kifújt párójából képes vihart dagasztani, miközben a valódi tisztító fuvallatról tudomást sem vesz, vagy nemes egyszerűséggel bélyegzi antidemokratikusnak, sőt diktatúrásnak. A fülsiketítő hangzavarban elvész, hogy nem is olyan rég volt két szabad választás Magyarországon. Az álságos tiltakozás és a már-már irracionális gyűlölködés valódi oka: az új vezetés húsz év után (véltetőleg) lezárja a korábbi alkuk adóssággal, egetverő korrupcióval és a társadalom folyamatos züllésével terhes korszakát. Oda a teljesítmény nélküli gazdagodás, a kiügyeskedett pozíciók hitbizomány-szerű birtoklása és a deviáns, semmitmondó művészkedés.

Ez a változás szintűgy ráfér (Nyugat-)Európára.

Már csak azért is, mert a nyitott magyar gazdaság másképp nemhogy megújulni, de talpon maradni sem képes. A kultúra sokkal inkább, ám ahhoz is pénz kell, és nem kevés. De – mint számtalanszor – most is a kultúrával kezdődik a vágyott európaiság. Éppűgy, mint annak fénykoraiban, melyeket ellentmondásaival terhesen is a nemzeti tudás, a termelés és a művészetek egymást kiegészítő összesség alkotott.

Felhasznált irodalom: Maklári Tamás: *Európa árulása*. Studium Bt., 2009.

WÓDIANER-NEMESSURI ZOLTÁN (1948) író, forgatókönyvíró, kommunikációs szakértő, főiskolai vendégtanár. Edűg közel félsszáz hosszabb elemzése, tanulmánya és hét kötete látott napvilágot. A Magyar Páneurópai Unió budapesti elnöke.